

STAROSLOVĚNSKÝ PŘEKLAD MALÝCH PROROKŮ

Příspěvek k dějinám staroslov. překladu Písma¹

Josef VAJS

Úvod

Podle dosavadních zkušeností nelze bezpečně řešiti otázku o překladu Písma sv. Starého zákona, at' stran rozsahu nebo stran recenzí, aprioristickými více nebo méně libovolnými dohady a výklady dosud známých svědectví životopisů Pannonských a Jana exarcha, ale trpělivým a usilovným zkoumáním textů, pokud ovšem se zachovaly. I tato studie bude příspěvkem k dějinám staroslov. překladu, aspoň pokud se týče Malých proroků, a to na základě hlaholských i cyrilských památek.

J. Dobrovský o staroslověnském překladu St. zákona jako celku pochyboval, ježto mu nebyl znám žádný kodex dobréh zrna s těmito texty (Cyrill u. Method, str. 56); bulharskému, podle něho "domnělému" exarchovi Janovi vytýká, že zůstal dlužen uvésti jména kano-nických knih, o nichž se zmiňuje v předmluvě ke spisu "Nebesa", "interpolatorovi" Nestorových letopisů zase vyčítá jeho příliš určité údaje o překladu knih přeložených sv. Metodějem, dovolává se při tom samého Schlözera (tamtéž 58-59).

Jinak soudil A. V. Gorskij, který svou statí o Pannonských životopisech (v Moskvitjaninu 1843, str. 403 násl.) dokázal, že v řečených životech máme nejen cenný životopisný pramen obou sv. věrozvěstů, ale i jejich literární činnosti, jakožto překladatelů Písma sv. Gorskij přijímá zprávu Ž.M. kap. XV o překladu sv. Písma za naprosto pravdivou. Pokud se týče knih a textu Malých proroků, tu Gorskij teprv r.1855 spolu s Nevostrujevem blíže a přesněji vyložil, k jakému poznání přišel rozbořem biblického svodu Gennadiova z r. 1499 a obou mladších v Synodální bibliotéce.

¹ Text se navodi točno onako kako je sačuvan u rukopisu. Intervencije se odnose samo na pravopis i korekciju nekolicine očiglednih tehničkih propusta. Zadržano je i autorovo tehničko uređenje teksta.

Především o knihách M. proroků obecně tvrdí, že i na jejich text se vztahuje známý přípis popa Upíra Lichého z r.1047; usuzuje to z toho, že v řečeném svodě se kladou knihy M. proroků před textem proroků Velikých a zmíněný přípis že se čte na konci poslední prorocké knihy, t.j. na konci proroka Daniele (l.c.113). Co se pak týká jednotlivých knih, připomíná, že sice všechny knihy M. proroků ve svodě Gennadiově i obou druhých jsou přepsány z jednoho úplného textu, tlumočeného výklady sv. Otců, ale knihy Sofoniáše, Haggea, Zachariáše a Malachiáše že jsou bez výkladu, vyjímajíc první kapitulu pror. Sofoniáše (l.c.118).

Dále v této věci pokročil prof. Jevsějev ve své III. studii o staroslov. překladu sv. Písma. Podařilo se mu totiž najít text některých knih, o němž dokazuje, že se naprosto liší od pozdějších překladů úplných, tlumočených výklady sv. Otců (полный п. толькоый) a že je blízký textu paremejnímu. Kromě některých kapitol z pror. Daniele a Jeremiáše uvádí tu i knihy čtyř Malých proroků: Sofoniáše, Haggea, Zachariáše a Malachiáše. O tomto textu M. proroků tvrdí, že se nalézá nejen v bibl. Duchovní akademie petrohradské (sign. 9/134) ale i v čtyřiceti jiných rukopisech; texty Daniele a Jeremiáše jsou mu známy ze Sborníku archivu Мин. Иностр. дѣль № 903/1463 ze stol. XV. Nás tu zajímají především knihy M. proroků. Prof. Jevsějev ukazuje ze zásoby slovní (олѣи, отокъ, искрънии, наслѣдие, олтарь, неприазнь aj.), že tento text je shodný s textem paremejním (l.c.358); ovšem připomíná i některé nepřesnosti a nesprávnosti, např. překlad пришелци соудѣдмъ за ř. πάροικοι Κρητῶν, kde překladatel zaměnil Κρητῶν za κριτῶν; nebo slova οὐαὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης překládá: горе живущиимъ въ исхвннзмѣ морю, snad proto, že mu nebylo jasné slovo σχοίνισμα (l.c.360). Jevsějev se dále s prospěchem namáhá, aby dokázal, že předloha těchto textů byla Lukianovská (l.c.367-70).

Na konec si klade otázku: komu náleží tento překlad? a po delší úvaze přichází k závěru, že překlad tak blízký a všestranně příbuzný původním církevněslov. textům je práce spolupracovníka a pokrevního bratra Konstantinova - sv. Metoděje (l.c.373).

Opět další krok kupředu v této otázce máme v známé studii prof. R. Nahtigala: Нѣсколька замѣтокъ о слѣдахъ древнеславянскаго паримейника въ хорватско-глаголической литературѣ. Nás zde z této

práce zajímají opět jen texty Malých proroků. Prof. Nahtigal založil svou práci na Berčičově vydání, kde jsou otištěny texty M. proroků z II. breviáře Vrbnického. První, co padlo Nahtigalovi do očí, je text knihy proroka Jonáše, která je tu celá (čtyři kapitoly) stejně jako v paremejníku. Podle Nahtigala byl text, z něhož je opsána kniha pror. Jonáše v breviáři Vrbnickém, *starší a správnější nežli text paremejníku Grigorovičova* (Древности 177); za doklad svého tvrzení uvádí Nahtigal okolnost, že v textu paremejníku Grigorovičova jsou podle srovnání s lekcionářem vydání M. Steiningerova jisté mezery (lacuny), které v textu breviáře Vrbnického *nejsou*, takže neváhá Nahtigal znova zdůraznit, že hlaholský text proroka Jonáše přes některé vady a poklesky po stránce jazykové je nejen parimejní, ale takový, že předpokládá lepší a starší pramen nežli text parimejníka Grigorovičova (l.c. str. 179).

Ostatních textů prorockých dotýká se Nahtigal jen potud, pokud mu dovolovaly úryvky uveřejněné Berčičem. V závěru své práce podotýká, že rozmanité otázky stran těchto textů se budou moci úplněji řešiti, až budou známy texty ostatních hlaholských památek (l.c. 220). Zde spokojil se s tím, že rozbořem charvátskohlaholských textů se potvrdilo, jednak že jsou závislé na paremejníku, jednak že předpokládají úplný staroslov. text sv. Písma v Charvátsku (zejména knih Královských). Otkud a kdy sem tento text přišel, je, podle Nahtigala, otázka budoucnosti; shrnutí a obsah jeho studie je asi ten, že do Charvátska přišel staroslov. překlad sv. Písma z různých stran a z různých dob, za severu a z jihu, jednak z doby cyrilometodějské a jejich bezprostředních pokračovatelů (doplňovatelů aprakosu a paremejníku), jednak z doby pozdější at' už z Makedonie nebo z vých. Bulharska. S prof. Jevsějevem přičítá i Nahtigal překlad knih prorockých sv. Metoději a jeho pomocníkům.

Jako pokračování práce Jevsějevovy a Nahtigalovy vydal jsem již před lety knihy Oseáše, Joele, Habakuka, Haggea a Sofoniáše, Zachariáše a Malachiáše; vracím se k těmto textům a doplňuji je zbývajícími. Jsou to: Amos a Micheáš, Abdiáš, Jonáš a Naum. Za základ jsem položil hlaholský text kodexu Víta z Omišlje z r. 1396 (nyní v Národní knihovně ve Vidni zn. slav.3), jehož text pochází asi ze stejné předlohy, z níž byl opsán text breviáře Vrbnického II., z něhož čerpal prof. Nahtigal, jest však mnohem bohatější.

Rozborem textů prorockých v charvátskohlaholských breviářích jsem se přesvědčil, že je v nich dvojí překlad Malých proroků: mladší, pořízený někdy ve XIV. stol. podle latinské Vulgáty (tak v breviáři Vatikánském sign. Illir. 5 a v lublaňském zn. C 163); a starší překlad, který se čte v breviářích Vítově a Vrbnickém II, ovšem v prepise ze stol. XIV., který však sahá původem k samým začátkům staroslov. písemnictví, třebaže byl tu a tam pozdějším předěláváním znešvařen. Jediné tohoto staršího překladu budu si zde všimati.

Druhé, co z rozboru těchto textů plyne, jest že v Charvátsku měli od počátku starobylý překlad nejen Sofoniáše, Haggea, Zachariáše a Malachiáše, o nichž mluví Jevsějev, ale **všech dvanácti M. proroků**, i co do stáří i co do jazyka blízký překladu paremejnímu. Text pror. Jonáše byl celý již v paremejniku, stejně jako kap. 2 23-32 z Joele, 14 veršů ze Sofoniáše a 5 ze Zachariáše; také 3. kapitola z Habakuka (canticum) byla již dříve jistě přeložena, protože byla s ostatními písněmi součástí žaltáře. Že však tu byl starobylý překlad i ostatních M. proroků vidíme z toho, že jazyk všech těchto textů je stejný. Ve všech se čtou zbytky jak silného tak sigm. aoristu; na př. **ВНИДЕТЕ** (εισήλατε) Amos 4 4, **СНИДОУ** (= **СЪНИДЖ**, κατέβη i.e. κακά) Mich. 1 12, **ОБРЪТОУ** (**ОБРЪТЖ**, εὐρέθησαν) ib. 13, **ИЗИДОУ** (**ИЗИДЖ**, ἐξήλθον) ib. 2 13, ap. Podobně tvary s-aoristu: **НАЕС СЕБЪ** (**НАИАСЪ СЕБЪ**, ἐμισθωσάμην) Os. 3 2, **ПОЪСЕ** (**ПОИСА**, κατέφαγον) Mich. 3 3, totéž u Joele 1 4, **ОТЕСЕ** (**ОТЪИАСА**, ἐξετίναξαν) Naum 2 3, **РАЗВРЪСЕ СЕ** (**РАЗВРЪСА СА**, διηνοίχθησαν) ib. 2 7 a j. v. Mohl bych tu uvést dlouhou řadu jmenných i slovesných tvarů, řadu rázovitých slov ze slovníku **textu všech proroků**, z nichž je viděti, že jazyk tohoto překladu jest jednolité, blízký paremejnímu, jak ostatně naznačil již prof. Nahtigal.* Táže li se Nahtigal, odkud se tento překlad dostal do Charvátska, myslím, že tak rázovitá slova jako **братръ** Os. 4 1 a **рѣсности** gen. sg. Mal. 1 2 dávají sama jasnou odpověď.

Třetí důležitý poznatek plynoucí z rozboru jest, že staroslov. předloha, z níž byly opsány charvátskohlaholské texty, zejména text *Breviáře Vítova*, byla i předlohou textů staroruských. Věc od jinud známá se tu nad míru potvrzuje netušenou shodou. Již prof. Jevsějev

* O všech těchto jednotlivých zvláštностech bude řeč níže v kapitole o jazykové stránce hlaholského textu Malých proroků v kodexu Vítově.

ukázal na některá přijatá, nepřeložená řecká slova na stejných místech např. u Sof. 2 4 slovo **месенбрию** (μεσεμβρία), tamtéž ve vv. 5 a 7 hlaholské **схонизма**, cyr. **схвнизма** (σχοίνισμα); u Haggea 1 4 hlah. **колостатми**, cyr. **кѡлостатъмѣ** (κοιλόσταθμος), podobně na nesprávný překlad slov **πάροιχοι Κρητῶν**, který se čte i v textě hlaholském **пришци соудитъмь** u Sof 2 5, nebo vzpomenuté **азотъ на месамбрии отвержетса**, hlah. **азотъ на месен'брию и от'вр'жет се**.

Podobné shody nalezneme i v stejných **mezerách** (lacunách) a v stejných písařských **omylech** na týchž místech jak v breviáři Vítově, tak ve svodu Gennadiově; na př. u Zach. 1 3 v obojím textu hlaholském i cyr. je vynechána věta **ἐπιστρέψατε πρὸς με**; tamtéž v. 6 piší oba **дхѡмь стѣмь** místo **д. своимь** (ἐν πνεύματί μου); v kap. 2 12 se čte **на свою землю т. на световую з.** (εἰς τὴν γῆν ἀγίαν); v kap. 3 5 v obojím textu je vynechána věta **καὶ ἐπέθηκαν κίδαριν καθαρὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ**, což by se však mohlo vysvětliti stejnou předlohou řeckou (kod. X); ale u Mal. 1 5 oba zase piší **дѣль** místo **прѣдѣль** (τῶν ὀρίων). Vyskytují-li se tytéž mezery a tytéž omyly i v textech staroruských, je to důkaz, že nějaká hlaholská předloha šla z jihu na Rus, kde byla aspoň **původně věrně opsána i s chybami a omyly**. Prostředí, kudy tyto texty procházely, zanechalo na nich své stopy; již Valjavec upozornil na bulharism v charvátskohlaholském žaltáři ve slově **вдовице т. въдовицю** (χήραν, Rad C str. 45), také v Sof. 1 12 máme takový bulharism ve slově **маице** místo **маицю** (ἐκδικήσω).

V poslední době se obíral texty M. Proroků **N. L. Tunickij** ve spine **Книги XII малыхъ пророковъ съ толкованіями въ древне-славянскомъ переводѣ**, Сергіевъ Посадъ 1918. Выпускъ I. Книга Осии, Иоиљъ, Амоса, Авдія и Юны. Jak již nadpis knihy naznačuje a jak autor v předmluvě správně připomíná, představují prorocké knihy s výkladem sv. Otců (**Толковыѣ Пророчества**) zvláštní redakci, která vznikla v Bulharsku za cíře Simeona († 927), odlišnou jak od textu paremejního tak od překladu, o němž mluví Ž. M. (kap. XV). Tato Simeonovská redakce odpovídá i vlastnostmi překladu i slovní zásobou mladším textům a překladům evangelia, apoštola a žaltáře s výkladem. Již prof. Jevsějev ve výše uvedené studii srovnal slovník textu Sofoniáše, Haggea, Zachariáše a Malachiáše bez výkladu s textem týchž proroků s výkladem a Tunickij činí totéž s parimejním textem proroka Joele a Jonáše a s textem týchž proroků s výkladem (v

Úvodě str. II-V). Rozdíly jsou patrné i když může autor ukázat, že si rukopis Trojické lavry č. 89, který položil za základ svého srovnání, zachoval ne jeden tvarový archaismus, na př. tvary silného aoristu *ПОГЕТЫБЖ, ВЪВРЪГЖ*, gen. sg. *ГОСПОДИ*, dat.sg. *ЧРЪВИ*, které ovšem v ostatních rukopisech jsou již vystřídány tvary mladšími.

Jazyková stránka hlaholského textu M. Proroků

O stáří hlaholského textu M. Proroků ve Vítově breviáři svědčí jak hláskoslovné, tvaroslovné, syntaktické, zejména pak lexikální zvláštnosti.

1) Z hláskosloví mohou připomenouti aspoň několik příkladů slabých jerů před jotací: *п'ѣхѡу* 447d, *п'емь* 448d, *не п'ють* (*не пыжтъ*) 455c; dále starou složeninu *от'моу* 445d (*отати*) jako příklad předložky *от* bez jeru; zato hojnější jsou archaismy tvaroslovné:

2) Tvarosloví, a) tvary jmenné:

α) nestažené tvary jmenné: *непомилѡваноюу* 446c, *послѣднее* (*дни*) 446d, *избранаѣ* (*дань*) 449a, 459d, *соущее* 448d, *насил'ствоующее* *ibid.*, *благаѣ* 449c, *залаѣ* *ibid.*, 449d, 450a,d, *сирие* acc.plur. 449d, *вшее* (*вие*) 450a, *добраѣ* 450c, *ластеее* *ibid.*, *првѣемь...послѣднѣемь* 452d, *поустин'наѣ* (*пола*) *ibid.*, *виннаѣ* и *олѣбинаѣ* (*точила*) 453a, *послѣднаѣ* 455b, *соущее* (*неправди*) 455c, *послѣд'нее* 451a, *прѣднаѣ* 450d, *таковаѣ* 451a, *ноутънаѣ* 451d, *краснаѣ*, *селнаѣ* 451d, *прѣднее*, *задное* 452a, *всач'скаѣ* 456b, *противнаѣ* 456c, *избранаѣ* 459d, *пр'воую* (*сѣвоу*) *ibid.*, *своее* (*ризи*) 460a, *исповршшее* acc.pl. 461b, *растлѣвшаѣ* 462d, *добраѣ* 24a;

β) tvary jmenného sklonění adjektiv: *железнами* (*пилами*) 447c², *излѣвомь* (*црѣемь*) 449d, *желѣсномь* (*плачемь*) 450a;

b) tvary slovesné, α) aoristu silného: *внидете* (*εισήλατε*) 449a, *снидоу* (*κατέβη καχά*) 449c, *обрѣтоу* 449d, 453c, *прѣидоу*, *проидоу*, *изидоу* 450b, *вниде* *ibid.*, *вздвигноу* (*sic*) = *ἤγειραν* 450c, *исъсахоу* 451d, *прозесоу* 452d, *взмогоу* 453c, *прѣидоу* 455a, *снийд* 455b, *ишезоу* 456b, *истр'гноу се* (*ἀνεστάλη*) *ibid.*, *падоу* (*διέπεσεν i. e. τὰ βασιλεία*) 457a, *подвигоу* 460c, *налегоу* 460d, *изидоу* 461a;

² Sic, umjesto 447a.

β) tvary sigm. aoristu: **наєсь** 446c, **исвѣс** (sic) 448a, **привѣсте** 449c, **поѣсе** 450c, 451a, **отесе** (= **отыася**) 456d, **разврѣсе** 457a, **внѣсте** 459a i b, **внесе** (**взнѣся**) 460b, **отѣсь** (**отыасъ**) 461c;

γ) nestažené tvary imperfekta: **жрѣшаше** 446a, **идѣшше** (sic) *ibid.*, **похотѣахоу** 449d, **вѣдѣахъ** 455d, **сѣдѣаше** *ibid.*, **вѣдѣахоу** 457a.

3) Ze skladby jsou tu a) četné doklady dativu adnominálního: **жена ми** 445c, **моужь еи** *ib.*, **мазди ми** 446a, **оТ оусть еи** 446b, **в срѣцихъ си** 458c, **оусерезе си** 446a, **зм^ла ти** 448c, **крѣпость ти** *ib.*, **глави трѣбникоу** 448d, **ѣзва еи** 449c, **на оустѣхъ имь** 450c, **днѣ тмѣ и мракоу** 451d, **облакоу и маглѣ** *ib.*, **бѣ вамь** 453a, **срѣца ти** 453c, **мирници ти** *ib.*, **горѣсть ми** 454c,³ **шаствиихъ си** 456c,⁴ **врата градомь** 457a, **брашна емоу** 457c, **сѣва храмоу семоу** 459d, **срѣтение емоу** 461c, **братрь Иѣковоу** 462a, **лица зм^ли** 458a, **днѣ жртѣь** 458b, **избранаѣ всѣмь езикоумь** (πάντων τῶν ἐθνῶν) 459d, **роуки вам'** 23d, **прахъ ногама** 456b, **нозѣ благовѣст'ствоующоу**⁵ 456d;

b) zmínky zasluhuje genitiv ablativní při slovesi **отѣскочити**: **отѣскочеть чловѣкъ** = ἐξαλοῦνται ἐξ ἀνθρώπων, аč není-li tu omylem vynechána předložka **отѣ** (чловѣкъ).⁶

4.) Ze zásoby slovní jsou tu:

a) nepřeložená slova přejatá z řečtiny: **адъ** - ἄδης 457d; **иереи** - ἱερεὺς 458a, 459c, 460a; **ерѣь** 461c, **иерѣю** 461d; **крипида** ἡ κρηπίς 452c; **месѣбриѣ** - ἡ μεσεμβρία 458d; **олтарь** - ἄλταρην 452c; **олокавтома** - τὸ ὄλοχαύτωμα⁷; **скоуминовъ** - τοῦ σχύμνου 451b; **схинизма** - τὸ σχοίνισμα 458d bis; **христъ** - χριστός (χι 37a *Habacuc* 3 13);

b) rázovitá slova známá z evangelního překladu staroslov. jako:

братрь 462a, **вѣь** (вие ваше) 450a, **достоѣнъе** 452c (haereditas), **грати**: **гредеши** 454d, **греди** 457d; **заклопити**⁸ 455b **издалече** 457b, **искрѣни** 461d bis, **наслѣдити** 454a i b, **-слѣдовати** (haereditare) 457b; **начатъкъ** 445a, **неключимъ** 447a, **неприѣзнимъ** 446b,c; **неродити** (неродещее) 458c, **оцѣстити сѣ** 462b, **ради** 457a a častěji, **таи** 436d, **точноло** 453a, **ядръ** 448a.

³ Na l. 454 ovoga primjera nema. Na l. 454a (Abd 16) čitamo **в горѣ сѣь ми**.

⁴ Umjesto 456d = *Nah* 2,6.

⁵ Sic! umjesto **БЛАГОВѢСТ'СТВОУЮЩОУ**.

⁶ U rukopisu nema lokacije = *Mi* 2,12

⁷ Sic, bez lokacije.

⁸ Umjesto **заклопи** = *Jon* 2,7.

Uvedené archaismy, zejména slovník, svědčí, že tyto texty Malých proroků se řadí k staroslov. překladu paremejnímu. Ovšem, při pozornější četbě narazíme tu a tam na slova, která nejsou z této nejstarší epochy, jak již Jagić poznamenal; nezbývá tedy říci nežli, že původní starý překlad, rázu paremejního překladu, byl tu a tam, byť ne často, ne-li přepracován aspoň nahrazen a vystřídán pozdějšími, čtenářům té doby srozumitelnějšími výrazy. Tak na př. vedle **ангелъ**⁹, **свѣдѣтельствовати** – **послушъствовати**, **стѣна** – **забрало**, **жрътва** – **трѣба**, **иерси** – **свещени**, **свещенство** aj.

Přes tyto nesnáze a kazy původního překladu srovnáme-li jej s překladem tlumočeným, opatřeným výklady církevních Otců, vyjde na jevo, že tyto dva překlady vznikly nezávisle na sobě, rovnoběžně jeden vedle druhého. Prof. Nahtigal (1.c) si položil otázku, odkud se dostal tento netlumočený překlad do Charvátska? Myslím, že původ tohoto překladu sluší hledati na Moravě nebo lépe řečeno v Pannonii; taková rázovitá slova jako **братръ**, **рѣснота** ve spojení s ostatními uvedenými archaismy jsou toho snad bezpečným dokladem. Nemožu tudíž nežli potvrditi, že to, co Jevsějev napsal o čtyřech prorocích Sofonii, Haggeovi, Zachariáši a Malachii, platí o překladu všech dvanácti Malých proroků t.j., že i tento překlad dvanácti Malých proroků sluší klásti do nejstaršího období staroslov. písemnictví. Je v tom zároveň další nový krok, jímž se potvrzuje hodnověrnost svědectví XV. kap. ŽM o úplném překladu Písma vyjma knih Makabejských.

S a ž e t a k

Predmet je našega zanimanja Vajsova rukopisna studija *Staroslověnský překlad Malých proroků. Příspěvek k dějinám staroslověnského překladu Písma* iz ostavštine Josefa Kurza. Ova je studija trebala poslužiti kao uvod uz nerealizirano kompletiranje edicije *Malih proroka*, osnovane na tekstovima iz *Brevijara Vida Omišljanina*. Nadopunjujući svoje ranije radove materijalom iz neobjavljenih proročkih knjiga (Amos, Mihej, Abdija, Jona i Nahum), J. Vajs

---

⁹ Nedostaje u rukopisu.

rezimira zaključke do kojih je došao pri istraživanju hrvatskoglagoljskih tekstova.

U prilogu objavljujemo integralan tekst Vajsove studije.

Nadamo se da će se na ovaj način kompletirati osnovica za nova istraživanja tekstova *Malih proroka* u hrvatskoglagoljskoj književnosti kojima je Vajs nedvojbeno položio temelje.

S u m m a r y

THE RESEARCH OF THE TRANSLATION OF MINOR PROPHETS FROM THE BREVIARY OF VID OMIŠLJANIN BY J. VAJS

The subject of the paper is Vajs's manuscript study of *Staroslověnský překlad Malých proroků. Příspěvek k dějinám staroslověnského překladu Pisma* from the heritage of Josef Kurz. This study was planned as an introduction to the never realized completion of the edition of *Minor Prophets*, based on the texts from the *Breviary of Vid Omišljanin*. Completing his earlier works with the data from the unpublished Books of the Prophets (Amos, Mihej, Abdija, Jona i Naum), J. Vajs summarized the conclusions which he reached while working on the Croato-Glagolitic texts.

In the Annex the integral text of Vajs's study is given.

The author hopes that in this way the basis for future research of the texts of the *Minor Prophets* in Croato-Glagolitic literature, for which the foundations were undoubtedly laid by Vajs, will be completed.

Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 25. rujna 1995.

Autor: Zdenka Ribarova

Institut za makedonski jazik

Skopje